

Міністерство освіти і науки України

Малинський фаховий коледж

Інститут модернізації змісту освіти

Шведський університет сільськогосподарських наук

**Український науково-дослідний інститут лісового господарства та
лісомеліорації імені Г. М. Висоцького**

**Каунаський університет прикладних наук
з лісового господарства та інженерії, Литва**

Університет сталого розвитку

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**V Міжнародної науково-практичної конференції
«Лісівнича освіта і наука: стан, проблеми та перспективи розвитку»**

21 березня 2023 р.

УДК: 630:37:001(043.2)

Схвалено до друку методичною радою Малинського фахового коледжу
(протокол № від 2023 р.)

Редакційна колегія: Я. Д. Фучило, М. С. Карпович, В. Б. Левченко,
Т. С. Ганжалюк, Л. О. Ковальчук, О. М. Копишинська.

Лісівнича освіта і наука: стан, проблеми та перспективи розвитку.

Збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції студентів, магістрів, аспірантів, молодих вчених і викладачів, м. Малин, 21 березня 2023 року. Малин: Вид-во МФК, 2023. 484 с.

Збірник містить матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції студентів, магістрів, аспірантів, молодих вчених і викладачів за такими основними напрямками: тенденції та пріоритети розвитку лісового господарства, екологія і енергоефективність: проблеми та альтернативні шляхи їх вирішення, актуальність та аспекти розвитку озеленення і благоустрою урбанізованого середовища, формування освітньо-культурного простору та традицій

Матеріали подано в авторській редакції, за достовірність фактів, цитат, посилань на джерела, власних імен тощо відповідають автори публікації

УДК: 630:37:001(043.2)

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ І
ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ
ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Kopolovets Ya. M., Sopushynskyy I. M., Bussemer S. Features of damage to Silver fir by larvae of <i>Urocerus gigas</i>	15
Soshenskyi O., Zibtsev S. Landscape fires in Ukraine: current and future challenges.....	17
Tebèra A., Semaškiene L. Modelling the productivity of multipurpose stands.	19
Авраменко С. В. Сучасний стан охорони праці в ДП «Ємільчинський лісгосп АПК».....	22
Базюк-Дубей І. В. Агарикоїдні базидіоміцети природного заповідника «Розточчя».....	25
Балабак О. А. Оцінка лісопаркових нектаропилконосних рослин та ефективність їх використання у паркових насадженнях Національного дендропарку «Софіївка» НАН України.....	29
Балабак А. Ф., Медведєв А. О. Значення декоративних насаджень хеномелесу японського (<i>Chaenomeles Japonica</i> (Thumb.) Lindl. ex Spach.) у формуванні інтер'єрів фітосередовища Правобережного Лісостепу України.....	31
Бездітко Л. В., Василенко А. М., Корбун В. І. Виробничий ризик у галузі лісового господарства.....	33
Бездітко Л. В., Авраменко С. В., Волнін І. О., Дмитренко А. В. Сучасні проблеми охорони праці в лісовому господарстві.....	35
Бєлова Л. Ю., Кальченко О. Ю., Бєлов А. О. Ліс – народний скарб.....	38
Бельська О. В. Поліський природний заповідник в умовах глобальних кліматичних змін: сучасний стан та виклики.....	41
Бондарчук Р. П., Василюшин Р. Д. Запаси вуглецю у рослинній біомасі стиглих та перестиглих деревостанів Житомирської області.....	44

Боратинська Г. Динаміка структури деревостанів вологої буково-смерекової суяличини в умовах Мізунського лісництва філії «Вигодське лісове господарство» ДП «Ліси України».....	46
Бордусь О. О., Фучило Я. Д., Карпович М. С., Приходько М. С. Укоріненість живців деяких сортів тополі та ріст їх однорічних живцевих саджанців за різних термінів садіння та способів заготівлі живців.....	51
Бородавка В. О., Бородавка О. Б., Жуковський О. В. Досвід формування мішаних листяно-соснових молодняків у Волинському Поліссі.....	55
Брилінський С. М., Підховна С. М. Певні позитивні аспекти наявності в екосистемах України деяких інвазійних деревних видів.....	58
Валерко Р. А., Трокоз І. Ю. Участь громадськості в охороні лісів під час воєнного стану.....	62
Ванджурак П. І., Дебринюк Ю. М. Вплив способів рубок на процеси природного поновлення ялиці білої у Покутських Карпатах.....	64
Василенко А. М. Безпека праці при заготівлі лісу в ДП «Олевський лісгосп АПК» в сучасних умовах.....	68
Василенко А. В., Василенко О. М. Шкідники деревини лісництв Коростенського району.....	70
Волнін І. О. Вдосконалення системи управління охороною праці в ДП «Смільчинський лісгосп АПК».....	73
Воротинський О. Г., Токарева О. В. Підходи до класифікації лісових узлісь.....	75
Гайда Ю. І., Фучило Я. Д., Іванюк І. Д., Сбитна М. В., Матковська С. І. Характер мінливості сосни звичайної (<i>Pinus sylvestris</i> L.) в географічних культурах Боярської ЛДС.....	77
Гиря О. В. Аналіз трав'янистої рослинності на горі Стій українських Карпат.....	80

Гребенюк В. М., Балабак А. Ф. Стан і перспективи використання культиварів аронії чорноплідної (<i>Aronia melanocarpa</i> L. (Michx.) Elliott.) у ландшафтному дизайні Правобережного Лісостепу України.....	84
Грибович Є. С., Єремівська Л. М. Властивості та стан полезахисних лісових смуг Лубенського району Полтавської області	86
Гринюк Ю. Г., Брилінський С. М. Охорона генофонду бука лісового в Бережанському лісовому господарстві.....	89
Дебринюк Ю. М. Щодо доцільності введення порід-інтродуцентів у лісові насадження з урахуванням інвазійних проявів.....	93
Дмитренко А. В. Безпека праці при проведенні лісосічних робіт в ДП «Смільчинський лісгосп АПК»	96
Жежкун І. М. Вплив військової агресії Росії на динаміку цін продукції круглого лісу в Україні.....	98
Жуковський О. В. Реабілітація насаджень вільхи чорної на територіях забруднених радіонуклідами у Волинському та Житомирському Поліссі...	101
Зібцева О. В. Тенденції розвитку лісового господарства та шляхи забезпечення наукового підґрунтя.....	104
Зілько О. С., Рвачев В. М., Майстренко А. П., Демиденко П. О., Гуць Ю. П., Шпір Н. С. Еколого-лісівничий підхід у лісовідновному процесі.....	106
Іванюк А. П., Заячук В. Я., Лисюк Р. М. Показники щільності деревини павловнії повстистої (<i>Paulownia tomentosa</i> (Thunb.) Steud.), вирощеної в Україні.....	108
Карпович М. С., Мірошник Я. С., Прохорненко Є. С. Дослідження фітопатологічного стану соснових лісів в умовах ДП «Малинське ЛГ».....	110
Карпович М. С., Копецька І. Ю. Географічне поширення самшитової вогнівки (<i>Cydalima perspectalis</i> Walker) в Україні та світі.....	113
Кацуляк Ю. Д., Трушик В. І. Рівень забезпечення лісовими розсадниками та садивним матеріалом дуба звичайного на Прикарпатті...	116

Кімейчук І. В., Горновська С. В., Сущинська Л. В. Розповсюдженість кореневої губки на дерново-підзолистих ґрунтах в лісових масивах філії «Радомишльське лісове господарство» ДСГП «Ліси України».....	120
Ключка С. І., Чемерис І. А., Швець В. М., Забродоцький О. С. Особливості формування соснових деревостанів на території середнього Придніпров'я.....	124
Корбун В. І. Стан охорони праці в ДП «Олевський лісгосп АПК» в сучасних умовах.....	128
Краснов В. П., Жуковський О. В. Сучасний розподіл ¹³⁷ CS у ґрунтах вологих сугрудів лісів Полісся України.....	130
Кратюк О. Л. Історичні віхи розвитку вольєрного господарства Центрального Полісся.....	132
Куликів О. О., Хоєцький П. Б. Вплив зубра на насадження в умовах вольєри В НПП «Сколівські Бескиди».....	135
Кусік С. М. Вивчення найбільш продуктивних швидкозростаючих лісових порід дерев в Україні.....	139
Лазар О. Д. Життєздатність пилюку в клонів і насінневих потомств плюсових дерев сосни звичайної на Рівненщині.....	142
Левченко В. Б., Ганжалюк Т. С., Левандовська О. В., Рекуненко О. О., Ткаченко М. В. Пірогенез лісів Поліського природного заповідника в аспекті кліматичних змін зони Центрального Полісся України.....	146
Левченко В. Б., Копишинська О. М., Пікуль В. Р., Гриб Б. Ф., Сіроговський А. С. Патології і моніторинг сосни звичайної в умовах Перганського та Копищанського природоохоронних науково-дослідних відділень Поліського природного заповідника.....	155
Лось С. А. Терещенко Л. І., Заброцький О. С., Григорьєва В. Г. Перспективність дуба червоного за результатами комплексного оцінювання насаджень на Черкащині.....	164

Лук'янчук Н. Г., Романик І. А. Оцінка фітомеліоративної ефективності захисних лісонасаджень транспортних магістралей Яворівського району Львівської області.....	167
Мартиненко В. В. Відновлення лісової рослинності в перші роки на ділянках, що зазнали пірогенного впливу в природному заповіднику «Древлянський».....	170
Матющенко А. М., Сингаївський А. А. Аналіз символів, легенд та практичного використання калини звичайної в умовах України.....	171
Матющенко М. В., Карпенко Є. О. Дослідження таємничості папороті «страусове перо звичайне».....	173
Михайлів О. Б., Кондратюк Л. М. Постпірогенний стан соснових насаджень.....	175
Паламаренко О. В. Куниця кам'яна (<i>Martes foina</i> Erxleben) в дендрарії національного лісотехнічного університету України	180
Петренко Н. Р., Балабак А. Ф., Впровадження інтродукованих сортів півонії деревовидної (<i>Paeonia x suffruticosa</i> Andrews) в озеленення населених місць Правобережного Лісостепу України.....	182
Петросян А. А., Маремуха Т. П., Ярифа П. С., Царенок Т. В. Забруднення атмосферного повітря твердими частками пилу (PM ₁₀ , PM _{2.5}) та озonom, пов'язане з воєнними діями на території міста Києва.....	184
Питель А. А. Охорона лісів від пожеж на території Рівненського природного заповідника.....	187
Різун Е. М. Ресурсний потенціал ратичних звірів в мисливських угіддях філії «Довжанське лісомисливське господарство».....	189
Романюга В. І., Мегалінська Г. П. Використання плодових рослин для профілактики та лікування хвороб людини.....	192
Рудик А. В., Макаревич В. М. Моніторинг напрямів та перспективи використання дендропарку Лубенського лісотехнічного фахового коледжу ім. В. Д. Байтали в якості бази навчальних практик з фахових лісогосподарських дисциплін.....	196

Румянцев М. Г., Даниленко О. М., Ющик В. С., Тарнопільський П. Б., Мостепанюк А. А. Таксаційні показники дуба звичайного в складі молодняків, створених садінням сіянців із закритою кореневою системою, у ДП «Харківська ЛНДС».....	200
Свинчук В. А., Миронюк В. В., Білоус А. М., Леснік О. М. Особливості співвідношення між висотами і діаметрами стовбурів дерев у лісових насадженнях різного віку.....	202
Сіщук М. М., Сіщук Н. М., Кацуляк Ю. Д., Кириленко Я. О. Перспективи впровадження в ліси Прикарпаття технічно-цінних інтродуцентів псевдотсуґи Мензіса та модрини європейської.....	205
Скоковський М. В., Смолянюк О. В., Мельник-Шамрай В. В. Оцінка впливу на довкілля рубок лісопросік при проведенні геологорозвідувальних робіт	209
Татур В. М., Вечірко О. П., Сіментін Є. С., Стасюк Д. М., Яковчук А. В. Вивчення видового складу орнітофауни заказника місцевого значення «Гамарня».....	212
Фучило Я. Д., Кирилко Я. О., Фучило Д. Я., Клименко В. І. Особливості росту енергетичних плантацій тополі на чорноземах Правобережного Лісостепу.....	216
Фучило Я. Д., Іванюк І. Д., Якименко О. Г., Ковальчук Л. О., Рихальський В. В. Ріст і продуктивність насаджень сосни звичайної на сільськогосподарських невіддях Житомирського Полісся України.....	220
Фучило Я. Д., Ганжалюк Т. С., Копишинська О. М., Шимончук Н. В. Ріст колекції сортів тополі в умовах Житомирського Полісся.....	222
Фучило Я. Д., Іванюк І. Д., Бордусь О. О., Лелет В. О. Особливості вирощування живців тополі на вилугуваних чорноземах Правобережного Лісостепу	224
Чичул А. С., Цибуля Р. О. Вирощування сіянців берези повислої в умовах закритого ґрунту філії «Миргородське лісове господарство» ДП «Ліси України».....	228
Швець М. В., Васильчук Р. В. Фітосанітарний стан дубових деревостанів у ДП «Коростишівське ЛГ»	230

Швець М. В., Давиденко П., Капіж М. Головні збудники хвороб та шкідники соснових насаджень Житомирщини.....	232
Швець М. В., Коневський В., Нестеренко О., Дідус М. Стовбурові шкідники у лісових насадженнях Житомирщини: видовий склад та поширення.....	234
Швець М. В., Жайворон Д., Піка А., Ярошук Р. Фітосанітарний стан лісів ДП «Смільчинське ЛГ».....	236

СЕКЦІЯ II

ЕКОЛОГІЯ І ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ: ПРОБЛЕМИ ТА АЛЬТЕРНАТИВНІ ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Величко О. Б. Ефективність використання захисних лісових насаджень в водоохоронних системах малих річок Лівобережного Лісостепу України.....	239
Воляник О. Б., Лук'янчук Н. Г. Аналіз стану природоохоронних територій Бродівщини у Львівській області.....	240
Гиря О. В., Лойко С. В., Линник В. П. Економічна ефективність при опаленні дровами замість газу.....	243
Компанєць О. О., Зінов'єв Р. О., Швиденко І. М. Механізм облаштування системи поливу та покрівлі при озелененні дахів будівель..	248
Корусь М. М., Маротчак В. М., Бражник О. Я., Арват Л. С. Вплив антропогенної діяльності на стан водно-болотних угідь Шацького Поозер'я.....	250
Лахно С. В., Лахно С. Г. Екологічні наслідки війни в Україні.....	252
Олійник О. С., Дзиба А. А., Холодар Л. О. Поліетилен, як екологічна проблема.....	256
Онищенко В. Б., Онищенко Б. В., Яценко Ю. С., Яценко В. Ю. Чайка Є. М. Обґрунтування конструкції пневмовідцентрових розсівальних робочих органів машин для внесення твердих мінеральних добрив.....	259

Полянчук І. Й. Використання альтернативних джерел енергії для опалювання приміщень як шлях до зменшення негативного впливу заготівлі дров на лісові екосистеми Рахівського району.....	261
Расенчук А. П., Юхновський В. Ю. Поширення кореневих систем у водоохоронних насадженнях різних вікових груп і лісорослинних умов...	263
Роїк М. В., Ганженко О. М., Фучило Я. Д. Перспективи розвитку біоенергетики в Україні.....	266
Фучило Я. Д., Левчук Т. А., Машир М. А. Ріст і продуктивність деяких сортів верби прутовидної на вилугуваних чорноземах Правобережного Лісостепу.....	268

СЕКЦІЯ ІІІ

АКТУАЛЬНІСТЬ ТА АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ОЗЕЛЕНЕННЯ І БЛАГОУСТРОЮ УРБАНІЗОВАНОГО СЕРЕДОВИЩА

Бернадська Л. А. Дослідження особливостей здійснення землеустрою на землях територіальних громад, що зазнали воєнних дій.....	272
Бойко Т. О. Основні хвороби та шкідники представників роду <i>Juniperus</i> L. у насадженнях міста Херсон.....	278
Богомолова М. М., Денисова Г. В., Цуняк А. М. Гарноквітучі багаторічники на колекційних ділянках Львівського фахового коледжу ЛНУП.....	281
Буднік І. П., Печенюк Є. П., Федьович І. В., Піціль А. О. Особливості насінневого розмноження, та напрямків використання гінкго дволопатевого в практиці озеленення Житомирського Полісся.....	285
Горб В. К. Лісорозсадники як об'єкти для відбору низькорослих форм деревних і кущових видів.....	289
Дзиба А. А., Ковальчук Л. О., Кудренко А. В. Особливості використання видів і сортів <i>Eremurus</i> M. Vieb. в озелененні.....	291
Дзиба А. А., Коркуленко А. М., Ковальчук Л. О., Верещак Д. В. Особливості створення моносадів.....	295
Дзиба А. А. Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва Лизогубівський..	297

Дзиба А. А., Дубініна Я. Ю. Історія походження роду <i>Astilbe</i>	299
Євстаф'єв В. О., Сичевський Я. О. Сучасний стан та перспективи розвитку сільського зеленого туризму в Україні.....	301
Калюжна Л. В., Поліщук В. В. Стійкість до вірусу строкатопелюстковості (<i>Tulipa virus</i>) досліджуваних сортів тюльпана у Правобережному Лісостепу України.....	304
Кириєнко В. Ю., Дзиба А. А. Досвід облаштування територій для виходу собак у містах.....	307
Коваленко В. В. Чабер садовий (<i>Satureja montana</i>) в умовах ботанічного саду Поліського національного університету.....	310
Кравченко Л. І. Реконструкція партеру дендропарку ім. Б. Ф. Остапенка..	313
Крисько Ю. В., Дзиба А. А. Особливості вивірки звичайної.....	316
Лафренко М. І., Бернацька Л. А., Стасюк М. І. Земельні відносини «відкоректовані воєнним станом: що змінено?».....	319
Лончар О. В., Дзиба А. А. Індикатори лужних та кислих ґрунтів.....	326
Масальський В. П., Олешко О. Г. Особливості ландшафтного облаштування території Білоцерківської міської лікарні № 2.....	329
Мельничук С. П., Шиманська О. Інтегральна оцінка життєвості насаджень м. Львова.....	334
Музика І. А., Лірник О. М. Шляхи ліквідації Чорнобильської трагедії та її наслідків	338
Обезінська Е. В., Євсієнко В. П., Роюк А. В. Екологічна оцінка скверів «Каскад фонтанів» і «Жастар» м. Астана.....	341
Павлюк А. О. Шавлія мускатна (<i>Salvia sclarea</i>) в умовах ботанічного саду Поліського національного університету.....	345
Познякова С. І., Сітало А. В. Ліани у вертикальному озелененні міста Харків.....	348

Радченко Є. М. Мутагени: «мирний атом» Чорнобиля.....	352
Рубцова О. Л., Чижанькова В. І. Вегетативно рухливі сорти троянд для урбанізованих екосистем.....	356
Савельєв К. Є., Дзиба А. А. Культурні та соціальні екосистемні послуги насаджень урбанізованого середовища.....	360
Тасаж Р. М., Тасаж Д. Л., Лящук Д. Ю. Актуальність практичної підготовки здобувачів освіти в розсаднику коледжу.....	363
Шаряк С. С., Цуняк А. М. Красивоквітучі кущі в дендрарії Львівського фахового коледжу ЛНУП.....	366
Швиденко І. М., Швиденко М. В. Сучасні тенденції розвитку міських парків.....	371

СЕКЦІЯ IV

Стан і перспективи розвитку

Плашенко О. В., Плашенко М. М., Сахнюк В. В., Бондарук І. В. Аналіз інноваційних способів термічної модифікації деревини.....	375
--	-----

СЕКЦІЯ V

Перспективи моделювання

Pavelka T., Kovalchuk O. Macroeconomic development of Portugal.....	378
Михайленко В. М., Кочмарська О. В. Правове забезпечення реалізації права на доступ до екологічної інформації у воєнний час в Україні.....	381
Мостепанюк В. А. Формування інформаційного ресурсу моделей управління лісом.....	383
Торосов А. С., Жежкун І. М., Калашніков А. О. Методичні підходи щодо аналізу міжнародного ринку деревини.....	388

СЕКЦІЯ VI

Формування освітньо-культурного простору та традицій

Голіш Г. П. Волонтерський рух в процесі становлення особистості студентів.....	392
Голіш Г. П. Формування особистості студентів в процесі викладання суспільних дисциплін.....	393
Донцова Т. А. Природній імунітет нації.....	396
Дубовецька-Кустрич О. М. Розвиток громадянської та соціальної компетентності учнів на заняттях історії як засіб формування особистості зі стійкою громадянською позицією.....	398
Ковбасюк Д. І. Упровадження інноваційних педагогічних технологій при вивченні графічних дисциплін.....	402
Козачкова А., Пелипань Я., Замула О. Міжпредметні зв'язки та інтегроване навчання на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням), комп'ютерних технологій проектування СПГ та організації робіт у садово-парковому будівництві і господарстві.....	407
Крижановська О. Т., Скрипник П. І., Цинковська І. І. Інструменти формування освітньо-культурного простору та традицій в еколого-освітній діяльності НПП «Голосіївський».....	410
Кублінський І. А., Павлюченко А. М., Формування освітньо-культурного простору та традиції Лубенському лісотехнічному фаховому коледжі під час війни.....	412
Лісовський Б. В. Володимир Власенко – лінгвіст і журналіст із Малина..	416
Лісовський Б. В. Василь Сташук – феномен істинного патріота, поета і журналіста Полісся та України.....	421
Левченко Н. О. Василь Олександрович Сухомлинський: вчора, сьогодні і назавжди.....	434
Малярчук А. В., Чабаненко О. Ю. Шляхи підвищення наукового потенціалу здобувачів освіти спеціальності 162 «Біотехнології та біоінженерія» в сучасному житті.....	443

Мельниченко Н. В., Хоменко О. В. Перспективне моделювання управлінських систем та економіки.....	445
Мойсієнко Л. І. Із досвіду розробки та впровадження силабусів в освітній процес.....	449
Панченко В. С. Естетичне виховання як важлива складова формування освітньо-культурного простору закладу освіти.....	455
Сахнюк В. В., Плашенко О. В., Плашенко О. М., Павлюк О. П., Гловацький Р. М. Сучасні методи навчання іноземної мови із застосуванням інформаційних технологій в умовах воєнного стану, адаптація у мовному середовищі за кордоном	459
Сахнюк В. В., Плашенко О. В., Плашенко О. М., Гловацький Р. М. Формування світогляду здорового способу життя студентської молоді в реаліях сучасності	462
Студінський В. А. Проблемні питання організації краєзнавчо-музейної роботи педагога професійної (професійно-технічної) освіти.....	465
Фещенко В. П., Линник В. П. Modern accountant: role in ensuring an effective system of management of processing enterprises.....	471
Шовкун О. П. Професійне вигорання викладача.....	475
Шемет О. І. Прадавня історія оріани-України, міфи та легенди.....	478

- 2) утворювати узлісся з листяних видів у смузі шириною 10-12 м на межі з відкритим простором (лісосіка, поляна, ін.);
- 3) проводити вибіркові та суцільні санітарні рубки залежно від ступеня ураження в зимовий період;
- 4) пеньки після рубки окорувати і обробляти антисептиками або уражувати грибами-антагоністами;
- 5) пеньки із плодовими тілами корчувати і спалювати.

Список використаної літератури

1. Лозицький В. Г., Усцький І. М., Ведмідь М. М., Роговий В. І. Особливості поширення кореневої губки в соснових насадженнях Чернігівського Полісся. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2012. Вип. 22.14. С. 74-79.
2. Ониськів М. І., Кайдик О. Ю. 30-річні результати вивчення проблеми захисту від кореневої губки культур сосни звичайної у Поліссі. *Лісівництво і агролісомеліорація: зб. наук. праць*. Харків : Вид-во УкрНДЛГА. 2008. Вип. 114. С. 201-207.
3. Swedjemark G., Stenlid J. Population dynamics of the rot fungus *Heterobasidion annosum* following thinning of *Picea abies*. *Oikos*. 1993. Vol. 66. pp. 247-254.

УДК 630-043.86(477.46)

*Ключка Світлана Іванівна, к. пед.н., доцент
Черкаський державний технологічний університет
Чемерис Інгріда Альгімантівна, к.б.н., доцент
Черкаський державний технологічний університет
Швець Валентин Миколайович, викладач
Черкаський державний технологічний університет
Забродоцький Олександр Степанович, викладач
Черкаський державний технологічний університет*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СОСНОВИХ ДЕРЕВОСТАНІВ НА ТЕРИТОРІЇ СЕРЕДНЬОГО ПРИДНІПРОВ'Я

Анотація. Представлено вивчення особливостей формування соснових борів на Притясминських терасах на території Черкаської області, фітоценотичний склад природної і культурної рослинності. Для дослідження подібності сформованого фітоценозу певним умовам місцезростання використовували методика І. Матушкевича та його визначник рослинних асоціацій, що ґрунтується на флористичній методиці Браун-Бланке. Відповідно до якої, Притясминські бори сформували фітоценотичні угруповання хвойних бореальних лісів з щільним розміщенням покривів за участю моху на площі рівнинної та підвищеної частини України.

Ключові слова: соснові деревостани, методика І. Матушкевича, флористична методика Браун-Бланке, інвентаризація біоти, рослинна асоціація, фітоценотичні угруповання бореальних лісів.

Abstract. *The paper deals with the formation peculiarities of the pine sands on the Prytiasmyn terraces in Cherkasy region, and the phytocenotic composition of natural and cultivated vegetation. The Matushkevich's method and his determinant of plant communities, based on the Braun-Blanquet floristic approach, have been used to study the correspondence between the formed phytocenosis and specific growing conditions. It has been found that the Prytiasmyn forests form phytocenotic groupings of boreal forests with a moss cover on plain and elevated parts of Ukraine.*

Key words: *pine stands, the Matushkevich's method, the Braun-Blanquet approach, biotic inventory, plant community, phytocenotic groupings of boreal forests.*

Процес утворення соснових деревостанів на території Черкаського регіону обумовлений її клімато-географічними чинниками: за такою особливістю вона розділяється на ліву та праву частини. Остання належить до Придніпровської височин, де спостерігається ерозійна діяльність. Глибокі яри утворюються едафічними особливостями рельєфу, що обумовлює її гірський характер. Згадані явища стали передумовою виникнення Канівських гір та Мошногірського кряжу. Лівобережній частині притаманна Придніпровська низовина, де спотерігається горбиста, болотиста низовина.

Якщо враховувати, що синтаксономічний вектор досліджень тільки набирає обертів, набуває актуальності питання інтегрованого вивчення біологічного значення соснових лісів на Притясминських терасах з позиції наближеного до природи лісівництва, постає необхідність детального представлення в табличному зведеному матеріалі таксаційних описів деревостанів, що потребує об'єктивного їх дослідження та систематизації. Як наслідок першочергового значення набувають детальне вивчення та обстеження штучних насаджень за участю сосни звичайної, які складають єдиний конгломерат регіонального природокористування й впровадження науково доцільних засад в системі координат сталого розвитку.

За результатами досліджень ряду науковців: Бельгард А. Л. (1960), Герушинський З. Ю. (1996), Гордієнко М. І. (2002), Краснов В. П. (2009) в період після воєнного часу на території нашої держави здійснено великий обсяг робіт з метою залісення піщаних земель, в результаті чого на великих площах, що становить десятках тисяч гектарів виникли нові ліси та багаторічні насадження в місцях там, де їх не фіксували століттями [1, 2]. До згаданих об'єктів відносять і Притясминські піски.

Зміну виникнення лісового масиву в культурах сосни звичайної закладених на горбистих пісках, та їх типологічну оцінку вивчав В. В. Шлапак (2013), [3], зокрема, лісівничо-екологічні властивості *Pinus sylvestris* та особливості її відтворення на Притясминських пісках. В. П. Шлапак (2007) в своїх наукових працях вивчав проблему потенційних можливостей вирощування культур сосни в умовах пристепових борів на прикладі культур створених в минулому столітті проф. З. С. Голов'янком [4]. Закономірності антропогенної сукцесії нижчих

ярусів лісових деревостанів Черкаського регіону, в тому числі, Черкаського бору та Чигиринського соснового масиву вивчав Н. В. Мірошник (2016) [5]. Опис лісової рослинності за участю *Daphne sneorum* L. у межах Черкасько-Чигиринського геоботанічного району вивчала Ю. Ю. Гайова (2013) [6].

Проте, вивчення особливостей формування соснових борів на Притясминських терасах на території Черкаської області потребують детальнішого вивчення. Фітоценотичний склад природної і культурної рослинності й визначають актуальність нашого дослідження.

Для виявлення ідентичності сформованого фітоценозу умовам місцезростаннями керувались методикою Й. Матушкевича та його визначником рослинних асоціацій, що заснований на флористичній методиці Браун-Бланке [7]. Відповідно до якої, Притясминські бори сформували фітоценотичні угруповання хвойних бореальних лісів з щільним розміщенням покривів за участі моху на площі рівнинної та підвищеної частини України [7]. У соснових деревостанах видову різноманітність ми зафіксували провівши два обстеження, з різницею в один місяць, в різні вегетаційні періоди – зафіксувавши появу значної кількості видів. Конкретніше – це друга декада травня та третя декада червня.

У фітоценотичних характеристиках кожен вид представляли в кількісних (відсоток покриття, рясність, частота трапляння, постійність) та якісних описах (життєва форма, товариськість, феностан, життєвість). Кількісні описи видів у фітоценозі відображали 7-ступеневою комбінованою шкалою Ж. Браун-Бланке, яка водночас демонструє рясність та відсоток вкриття виду на досліджуваній території [8]. Трапляння констатували як відсоток або абсолютну кількість фітоценозів, які охоплюють певний вид. Виявлені види рослин у соснових деревостанах, є типовими представниками класу рослинності Vaccinio-Piceetea – хвойні ліси бореальні на збіднілому кислому ґрунтового середовищі з достатньо добре поширеним моховим вкриттям.

Ґрунтуючись на здійснених дослідженнях та детальному переліку біоти соснових фітоценозів доведено, що серед вивчених ділянок є ліси природного і штучного походження. Для борів природного відтворення ДП «Чигиринське лісове господарство» яскравою ознакою є відносна структурна простота та притаманне природне поновлення. Зафіксовано, що перший ярус складає *Pinus sylvestris*, у другому знаходимо *Pyrus pyraister* та *Quercus robur*, *Robinia pseudoacacia*, *Acer negundo*, *Sorbus aucuparia*. Наступний третій деревний ярус прослідковується нечітко. У ярусі кущів простежується *Crataegus oxyacantha*, *Sambucus nigra*, *Genista tinctoria*. Зімкненість нижчого трав'яного ярусу складає 80 %. Моховий ярус представлений мозаїчно. З метою дослідження схожих типів фітоценозів сосни звичайної на території ДП «Чигиринське ЛГ» на підставі переліку фітоценотичних описів 10 пробних ділянок нами було використано таксономічний метод багатовимірної класифікації – побудова діаграми Чекановського.

Враховуючи умови формування Притясминських борів, варто розглянути комплекс заходів спрямованих на зупинення дефляційних процесів земель, що перебувають у складі сільськогосподарських угідь. Природне поширення трав на дефляційних пісках є процесом тривалим і здійснюється з двох боків: зі сходу, в тому випадку, коли рослинність заселяє навіяні піски полів і через пониження поширюється у напрямі переважаючих вітрів. Такі явища супроводжуються поступовим задуванням піском низин і рослинних сукцесій на них; із західного боку, у випадку коли рослинність дефляційно-акумулятивних полів здатна утримати життєвий простір від згубної сили вітрів. На території Чигиринської піщаної гряди, виділяють ряд рослин, які здатні цьому запобігти – це верба гостролиста і пирій щетинистий. Ці види рослини мають здатність оселятись на акумулятивних валах і дефляційно-акумулятивних полях горбистих пісків. Тут на мало задернілих, середньогорбистих пісках серед різнотрав'я переважають цмин піщаний, келерія сиза та типчак Беккера. На невеликих піщаних буграх можна спостерігати трав'яний покрив середньої густоти зі значною часткою дикого жита та житняка пухнастоквіткового. Великогорбисті піски майже не мають трав'яного покриву. Видовий склад представлений виокремленими формаціями чебрецю Палласа та дніпровського, а також такими представниками сухих лісо-лучних формацій як осокою колхідською та куничником наземним. Піщані борові тераси перебувають під впливом сучасної вторинної дефляції, а серед флористичного різноманіття природного походження домінують псамофіти. Можна спостерігати сталий видовий склад рослин на цих нерухомих пісках впродовж вегетаційного періоду. Весною ефемероїди вкривають 40-70 % поверхні території. Далі їх змінюють багаторічні трави, вегетація яких триває до середини осені.

Таким чином, на піщаних терасах Притясминських лісів спостерігаються сучасні дефляційні процеси. Понад століття практика відновлення лісових насаджень та створення культур у Притясминських борах доводить ефективність застосування ряду способів передсадивного обробітку ґрунту під штучні насадження, що забезпечило досить успішне заселення пісків лісовими породами на значних територіях.

Список використаної літератури

1. Герушинський З. Ю. (1996). *Типологія лісів Українських Карпат : навч. посібн.* Львів : Вид-во "Піраміда". 208 с.
2. Шлапак В. П., Логвіненко І. І. (1999). *Чигиринський бір : монографія.* Львів: Вид-во "Престиж Інформ".
3. Шлапак В.В. (2013). Типологічна оцінка насаджень притясминських борів. *Науковий вісник НЛТУ України.* Вип. 23(6), С. 46-54. Отримано з https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2013/23_6/37.pdf
4. Шлапак В. П., Шлапак В. В. (2007). Лісові культури проф. З. С. Голов'янка на Чигиринщині. *Науковий вісник.* Вип. 17. Отримано з <https://nv.nltu.edu.ua>

5. Мірошник Н. В. (2016). Особливості антропогенної трансформації трав'яних фітоценозів лісових екосистем Черкаської області. *Біологічні системи*. Т. 8. Вип.1. Отримано з http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvchu_biol_2016

6. Гайова Ю. Ю. (2013). *Лісова рослинність з участю Daphne sneorum L. на території Черкасько-Чигиринського геоботанічного району*. Науковий вісник НЛТУ України. Вип. 23(7). Отримано з <https://cyberleninka.ru/article/n/lisova-roslinnist-z-uchastyu-daphne-sneorum-l-na-teritoriyi-cherkasko-chigirinskogo-geobot>

7. Matuszkiewicz W. (2001). *Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski*. Warszawa: PWN. 536 p.

8. Сорока М. І. (2016). *Класифікація рослинності: основні підходи та перспективи розвитку*. Національний лісотехнічний університет України. Український ліс. Вип. 1. Отримано з <http://geobot.org.ua/files/publication>

УДК 630:331.45

*Корбун Вадим Ігорович, студент
Поліський національний університет, Житомир*

СТАН ОХОРОНИ ПРАЦІ В ДП “ОЛЕВСЬКИЙ ЛІСГОСП АПК” В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Безпека працівників лісового господарства завжди була, є, і залишається актуальною в сучасних умовах. Особливо важливим є збереження життя, здоров'я і працездатності людини в процесі трудової діяльності. Діюче законодавство з охорони праці встановлює однакові вимоги для роботодавців усіх рівнів щодо створення безпечних і нешкідливих умов праці. На підприємстві, де ігнорують безпеку праці, підриває економічну ефективність підприємства [1, 2].

В Олевському лісгоспі організація роботи з охорони праці в сучасних умовах, а саме в період воєнних дій направлена не тільки на забезпечення безпечних умов праці і запобігання виробничому травматизму, а також зберегти життя працюючим в місцевості при можливому контакті з вибухонебезпечними предметами. Відповідно до законодавства розроблені: Положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці на підприємстві; Положення про інструктажі, спеціальне навчання та перевірку знань з пожежної безпеки; Положення про організацію медичних оглядів; Положення про порядок забезпечення спеціальним одягом, спеціальним взуттям та засобами індивідуального захисту; Інструкції з охорони праці для професій за видами виконуваних робіт та інші, які є обов'язковими для виконання всіма працівниками.

Керівником відповідно до законодавства призначені відповідальні особи за стан охорони праці в кожному структурному підрозділі лісгоспу. Відповідно до наказу інженер з охорони праці регулярно проводить спеціальне навчання і перевірку знань з питань охорони праці, техніки безпеки з метою попередження випадків виробничого травматизму. Працівники, які показують високі знання з